

Dienraštis „Draugas“ – svarbus Lietuvių Bendruomenės ugdytojas

Algimantas S. Gečys

1949 m. vasario 16 d. Vyriausio Lietuvos išlaisvinimo komiteto paskelbta „Lietuvių charta“ buvo įpareigojimas kiekvieno lietuviuo sąžinei ir kartu siekis padėti okupanto naikinamai tautai bei nutautėjimo varginamai išėivijai. Lietuvos politinių partijų bei sąjūdžių pagrindu sukurtas VLIK nutarė, kad tautai pagalbėti ir nutautimui atsispirti yra būtina vieninga ir stipri jėga. Ta jėga privalėjo tapti Pasaulio Lietuvių Bendruomenės institucija, burianti už pavergtos Tėvynės ribų išblaškytus lietuvius ir besiremianti kovojančia, sąmoninga ir ištverminga išėivija.

Lietuvių Bendruomenei, kuriai buvo pavesta jungti įvairiausių įsitikinimų bei nuotaikų lietuvius, nebuvo lengva kurtis. Ypač sunkiai sekėsi JAV, kur dar radosi gausi „amerikietiškoji Lietuva“ su šalpos draugijomis, susivienijimais, ideologinėmis bei partinėmis grupuotėmis ir jų leidžiamais laikraščiais. Kaip pastebi Petras Maldeikis savo monografijoje „Mykolas Krupavičius“, M. Krupavičius, organizuodamas JAV Lietuvių Bendruomenę, susidūrė su daugeliu kliūčių – „abejingumu, delsimu, atidėliojimu ir net neslepiamu nenoru. To nenoro priežastis dažnai buvo politinis užkietėjimas: žiūrėjimas pro partinę prizmę daug kam padaro nepriimtina ir pačią Bendruomenės idėją“. Pasak Krupavičiaus, „Tą darbą minia turi padaryti. Ta minia – tai DP (II Pasaulinio karo pabėgėliai. A.Gč.). Prie jų gali prisidėti ir eiliniai lietuviai amerikiečiai. Jų vadai tuo tarpu nesukalbami“.

M. Krupavičius savo pareiškimais mėgo būti kategoriškas. Ne visi JAV lietuvių vadai buvo „nesukalbami“. Prel. Jonas Balkūnas, Vladas Chase-Čekauskas, Pijus J. Žiūrys, dr. Steponas Biežis, Juozas Bachunas, A. S. Trečiokas, dr. M. J. Colney-Aukštikalnis, prel. Pranciškus Juras, Kazys Karpius, prel. Ignas Albavičius, Juozas Boley-Bolevičius ir daugelis kitų teigiamai priėmė Lietuvių Bendruomenės mintį, ją rėmė ir padėjo įgyvendinti.

Dienraščiui „Draugui“ minint garbingą 100 metų sukaktį tylomis negalime praeiti pro ilgametį vyriausią redaktorių Leonardą Šimutį.

Daugelį metų vadovavus Amerikos lietuvių katalikų federacijai, Amerikos lietuvių tarybai ir kitiems katalikiškiems sambūriams L.Šimučiui buvo nesu-prantama, kodėl staiga JAV prireikė Lietuvių Bendruomenės. Kodėl iki šiol veikęs Amerikos lietuvių atstovavimo principas – katalikai, socialistai, tautininkai,

sandariečiai ir kt. – staiga yra tapęs praeities atgyvena? Būdamas tolerantas ir gudrus politikas (pirmaisiais Lietuvos nepriklausomybės metais jis buvo išrinktas Lietuvos Seimo nariu!) vyriausias „Draugo“ redaktorius L. Šimutis nusprendė su Lietuvių Bendruomene nekovoti ir bendruomeninės idėjos puoselėtojams plačiai atidaryti „Draugo“ skiltis. Gyvenimas tenusprendžia. Nereikia aiškinti, kad lietuviškajai išeivijai ir „Draugui“ tai buvo visokeriopai naudingas sprendimas. Pokario pabėgėliai teigiamai ėmė vertinti „Draugą“ ir gausiai papildė jo prenumeratorių šeimą. Tarp pabėgėlių esant gausiai atstovaujamai lietuviškajai intelektualiajai daugelis atvykusiųjų tapo „Draugo“ bendradarbiais, korespondentais, rėmėjais, vėliau įsteigto Draugo fondo nariais. Laikui bėgant redakcijoje įsidarbino Lietuvių Bendruomenei giliai prijaučiantys asmenys – Aloyzas Baronas, Česlovas Grincevičius, Bronius Kviklys, Kazys Bradūnas, Danutė Bindokienė, Mykolas Drunga, Jonas Šoliūnas ir kt. „Draugo“ moderatoriai kun. Kazimieras Garšva ir kun. dr. Viktoras Rimšelis savo ruožtu buvo stipri bendruomeninė užuovėja, kai LB teko „prakaituoti“ kilus visuomeninėms krizėms. Esame dėkingi Leonardui Šimučiui prieš daugiau kaip pusšimtį metų neparėmusiam „Naujienu“ vyr. redaktoriaus dr. Pijaus Grigaičio užimtos kovingos su Bendruomene linijos ir, specifiniai neplanuojant, tapusiam reikšmingu Bendruomenės ugdytoju.

Nereikia aiškinti, kad „Draugo“ leidėjų Lietuvių Bendruomenei sudaryto užnugario vertę įkainoti neįmanoma. Daugiau kaip pusę šimto metų „Draugas“ teikė ypatingą dėmesį LB vykdomoms lituanistinio švietimo, kultūros, Lietuvos laisvinimo, mokslo, socialinės veiklos sritims. „Draugo“ skiltys buvo atviros LB ruoštomis Dainų ir Tautinių šokių šventėms, Mokslo ir kūrybos simpoziumams, ruoštomis visuomeninėms bei kultūrinėms konferencijoms, LB vadovybių ir vienetų veiklai. Turint „Draugo“ ir kitos žiniasklaidos paramą Bendruomenei nereikėjo steigti savų laikraščių ir galėta tenkintis leidžiamu mėnesiniu reprezentaciniu žurnalu „Pasaulio lietuvis“.

Skolos „Draugui“, „Tėviškės žiburiams“, „Darbininkui“, „Dirvai“ ir kitiems laikraščiams Lietuvių Bendruomenė niekad nepajėgs sugrąžinti. Kaip sakoma, tebūnie tai ant Tėvynės aukuro. Kol pajėgiame, tačiau padėkime mūsų spaudai – ją prenumeruokime, skaitykime, remkime.

Geriausios sėkmės Draugo fondui, kuriam savuosius talentus yra paaukoję bendruomeninės veiklos žymūnai – fondo pirmininkai Bronius Juodelis ir Marija Remienė. O „Draugui“ – „*Ad multos annos!*“